

BOSHLANG‘ICH MAKTAB YOSHI O‘QUVCHILARINING JISMONIY RIVOJANISH TARAQQIYOTI

Alimjonov Sherzod Erkinjon og‘li, Matyakubova Noila Poziljon qizi

Namangan davlat universiteti,

E-mail: alimjonovsherzod125@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqolada boshlang‘ich maktab yoshi o‘quvchilarining rivojlanishi, ya’ni maktabgacha yoshidagi bolalarning boshlang‘ich maktabga qadam bosishidagi kamchiliklar va ularni bartaraf etish yo‘llari bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: 6-7 yoshli bolalar, anatomik-fiziologik rivojlanishi, aqliy tayyorgarligi, tayyorgarlik darajalariga bog‘liqligi, ijtimoiy-psixologik tayyorgarligi

PHYSICAL DEVELOPMENT DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Annotation: This article describes the development of primary school students, i.e., the shortcomings of preschool children entering primary school and ways to overcome them.

Key words: 6-7 years old children, anatomical and physiological development, mental readiness, depending on the level of preparation, socio-psychological readiness.

Bolalarning maktabda muvaffaqiyatli o‘qishi ko‘p jihatdan ularning maktabgacha ta’lim muassasalarida tayyorgarlik darajalariga bog‘liq. Bola avvalo maktabga jismoniy jihatdan tayyor bo‘lishi kerak. 6 yoshli bolalarning anatomik-fiziologik rivojlanishi o‘ziga xos tarzda kechadi. Bu yoshda bola organizmi jadal rivojlanadi. Uning og‘irligi oyiga 150 dan 200 gacha, bo‘yi esa 0,5 sm gacha ko‘payadi. 6 yoshli bolalar turli tezliklarda, tez va yengil yugura oladilar. Ular sakrash, konkida yugurish,

changida uchish, soʻzish singari harakatlarni ham bemalol bajara oladilar. Musiqa boʻyicha mashgʻulotlarda bu yoshdagi bolalar xilma-xil ritmik va plastik harakatlarni bajaradilar, turli mashqlarni aniq, tez, yengil va chaqqon bajara oladilar. Shuningdek, 6-7 yoshli bolalar nerv sistemasini mustahkamlash, ularni surunkali kasalliklardan xalos etish, koʻrish va eshitish qobiliyatiga alohida eʼtibor berish, shuningdek, umurtqa pogʻonasining toʻgʻri rivojlanishiga ahamiyat berish, nihoyatda muhim. Kattalar shu yoshdagi bolalar bilan ish olib borar ekanlar, bu yoshdagi bolalar organizmi hali oʻsishi davom etayotganligini doimo hisobga olishlari lozim. Masalan, bolani majburan yozishga oʻrgatish hali barmoq muskullari toʻliq, rivojlanmaganlik sababli ularga maʼlum darajada zarar keltirishi yoki uni chiroyli yoza olmasligi, oʻz-oʻzidan bolani oʻziga nisbatan ishonchini yoki oʻqishga nisbatan qiziqishini kamayishiga olib kelishi mumkin. Keyingi oʻrinda bolaning aqliy tayyorgarligidir. Koʻpincha aqliy tayyorgarlik deyilganda bolaning maʼlum bir dunyoqarashi, jonli tabiat, insonlar va ularning mehnatlari haqidagi bilimlari tushuniladi. Ushbu bilimlar maktabda beradigan taʼlimga asos boʻlishi mumkin, Lekin soʻz boyligi, maʼlum xatti-harakatlarni bajara olish layoqati bolaning maktabga aqliy tayyorgarligining asosiy koʻrsatkichi boʻla olmaydi. Maktab dasturi bolalardan taqqoslay olish, taxlil ega olish, umumlashtira olish, maʼlum bir xulosa chiqara olish, shuningdek yetarli darajada rivojlangan bilish jarayonlarini talab etadi. Masalan, 6-7 yoshli bola tabiat haqida ayrim hodisalargagina emas, balki organizmning tabiat bilan bogʻliqligini va oʻzaro taʼsirini ham tushunishi va oʻzlashtirishi mumkin. 6-7 yoshli bolalar aqliy rivojlanishning natijasi boʻlib, yuqori darajada rivojlangan koʻrgazmali obrazli tafakkur bilan bola atrof olamdagi predmetlarning asosiy xususiyatlarini va predmetlar orasidagi bogʻliqlikni ajrata olishidir. Shuni alohida taʼkidlab oʻtish lozimki, koʻrgazmali-harakatli va koʻrgazmali-obrazli tafakkur nafaqat 6-7 yoshli bolalar, balki kichik maktab yoshidagi oʻquvchilarning aqliy rivojlanishida ham asosiy funksiyani bajaradi, Bu borada bolada maʼlum bir koʻnikmalarning tarkib topganligi ham nihoyatda muhimdir.

Bolaning maktabda muvaffaqiyatli oʻqishi nafaqat uning aqliy va jismoniy tayyorgarligi, balki shaxsiy va ijtimoiy-psixologik tayyogarliligiga ham bogʻliq.

Maktabga o‘qish uchun kelayotgan bola yangi ijtimoiy mavqeyini - turli majburiyatlari va huquqlari bo‘lgan va unga turli talablar qo‘yiladigan - o‘quvchi mavqeyini olish uchun tayyor bo‘lmog‘i lozim. Katta bog‘cha yoshdagi bolalar asosan, maktabda o‘qish uchun ehtiyoj yozadilar, Lekin bu xohish va ehtiyoj motivi turlicha bo‘lishi mumkin. "Menga chiroyli forma, daftar, qalam va ruchkalar sotib olib berishadi. "Maktabda o‘rtoqlarim ko‘p bo‘ladi va men ular bilan mazza qilib o‘ynayman?", "Maktabda uxlatishmaydi" "Maktabning tashqi ramzlari, shubhasiz maktabdagi bolalarni juda qiziktiradi, lekin bu maktabda muvaffaqiyatli o‘qish uchum asosiy sabab bo‘la olmaydi", "Men otamga o‘xshagan bo‘lishim uchun o‘qishim kerak", "Yozishni juda yaxshi ko‘raman", "O‘qishni o‘rganaman" "Maktabda qiyin misollarni yechishni o‘rganaman". Ushbu xohish va harakat bolaning maktabda muvaffaqiyatli o‘qishi uchun tabiiy ravishda asos bo‘la oladi. Bolaning endi o‘zini katta bo‘lganini, bog‘cha bolasi emas, balki ma’lum bir majburiyatlari bor o‘quvchi bo‘lishni anglashi, jiddiy faoliyat bilan shugullanayotganligini bilishi nihoyatda muhim. Bolaning maktabga borishini istamasligi ham salbiy holat hisoblanadi. Maktabda shaxsiy va ijtimoiy-psixologik tayyorgarlik balalarda tengdoshlari, o‘qituvchilari bilan munosabatga kirisha olish xususiyatini shakllantirishni ham o‘z ichiga oladi, Har bir bola bolalar jamoasiga qo‘shila olishi. ular bilan hamkorlikda harakat qila olishi, ba’zi vaziyatlarda ularga yon bosib, boshqa vaziyatlarda yon bosmaslikka erisha olishi zarur. Ushbu xususiyatlar bolaning maktabdagi yangi sharoitlarga tez moslasha olishini ta’minlab beradi. 6-7 yoshli bolalar o‘qishdagi asosiy qiyinchalik, ko‘pincha bu yoshdagi bolalar o‘qituvchini uzoq vaqt davomida tinglay olmaydilar. O‘quv harakatlariga uzoq vaqt o‘z diqqatlarini to‘plab olmaydilar. Bunga sabab, faqat, shu yoshdagi bolalarda ixtiyoriy diqqatning rivojlanmaganligida emas, balki bolaning kattalar bilan muloqotga kirisha olishi xususiyatiga ham bog‘liq. Bolaning mustaqil ravishda harakat qilishida unga o‘zi mustaqil bajara oladigan aqliy va jismoniy xarakatlarni berish lozim. Natijada bolada o‘ziga bo‘lgan ishonch ortib boradi. Chunki, shu xususiyati rivojlangan bolalar erkin muloqotga kirisha oladilar, qiziqtirgan narsalar haqida so‘ray oladilar. Natijada ularning o‘qishga bo‘lgan qiziqishlari ortadi va o‘qituvchi

gapirayotgan narsalarni diqqat bilan uzoq vaqt eshita oladilar. Demak, bolaning maktabga tez moslashishi va muvaffaqiyatli o‘qishida shaxsiy va ijtimoiy-psixologik tayyorgarligining ham ahamiyati juda katta.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Maxkamjonov K. Nasriddinov F. Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarning jismoniy rivojlanishi va tayyorgarligini takomillashtirish. -Toshkent.1995.-74 b. 7.
2. Tulenova X. B. Maktabgacha tarbiya muassasalarida 5-7 yoshli bolalar jismoniy tarbiyasini takomillashtirish. Dis....ped.fan.nom. –Toshkent.2000. -160 b.
3. F.A.Kerimov ” Sport sohasidagi ilmiy tadqiqotlar”. Toshkent. ”Zar qalam” - 2004.-447.b.
4. Bondarevsky E .YA. Xankeldiyev SH. X. O‘quvchi yoshlarning jismoniy tayyorgarligi. Meditsina –T.: 1986.-204. b.
5. U.Tursunov, «Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi», o‘quv qo‘llanma, Qo‘qon, 1992.